

**Olena Kulykovets, Maria Jeznach, Anna Kudlińska-Chylak,
Małgorzata Kosicka-Gębska**
Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Kształtowanie się rynku miodu w krajach Unii Europejskiej w latach 2001–2013

Wstęp

Produkcja miodu na świecie od 1961 roku systematycznie rośnie [Borowska 2011], a w 2011 roku wyniosła 1,6 mln t. Czołowym producentem są Chiny, a na drugim miejscu znajdowała się Unia Europejska (UE). Średnioroczne tempo wzrostu produkcji w UE było na poziomie 2%, czyli niższym niż dla całego rynku miodu (2,62%). Stanowi to zachętę do podjęcia działań zmierzających do polepszenia lub chociaż utrwalenia pozycji krajów UE na światowym rynku miodu.

Cel pracy, materiał źródłowy

Celem pracy jest próba przedstawienia zmian na rynku miodu w krajach UE w latach 2001–2013. Materiał do zaprezentowanych analiz stanowiły wtórne dane, w tym dane z bazy Faostat, roczniki statystyczne GUS, opracowanie GUS *Budżety gospodarstw domowych* za lata 2002–2013, opracowania Oddziału Pszczelnictwa w Puławach Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. S. Pięniżka w Skierniewicach oraz analizy rynkowe Instytutu Ekonomiki, Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ-PIB).

Produkcja miodu w Unii Europejskiej

Wielkość produkcji miodu w latach 2001–2013 w krajach UE przeanalizowano na podstawie danych Faostat z 2015 roku. Kraje te (uwzględniono 25 krajów, dla których podano dane w Faostat) podzielono na trzy kategorie w zależności od wielkości produkcji miodu. W tabeli 1 zaprezentowano kraje o największej produkcji (powyżej 10 tys. t rocznie). Grupę dużych producentów stanowiły następujące kraje (kolejność ze względu na wielkość produkcji w 2013 r.): Hiszpania, Rumunia, Węgry, Niemcy, Polska, Grecja, Francja i Bułgaria. Zaprezentowane dane wskazują na ciągłe przywództwo Hiszpanii wśród producentów miodu w UE, aczkolwiek w badanym okresie nie nastąpiła znacząca zmiana w wielkości produkcji. Rumunia i Bułgaria w badanym okresie dynamicznie zwiększyły produkcję miodu (Rumunia z 12,6 tys. t w 2001 r. do 26,7 tys. t w 2013 r., a Bułgaria z 4,9 tys. do 10,0 tys. t). W obu tych krajach produkcja miodu wzrosła w badanym okresie o ponad 100%, więc można mówić o dynamicznym rozwoju pszczelarstwa w tych krajach.

Największe spadki w produkcji miodu odnotowano w Niemczech (–40%) oraz we Francji (–20,6%).

Wśród największych producentów miodu znalazła się również Polska, a jej udziały w tej grupie systematycznie rosły od 7,17% (tj. 9,5 tys. t) w 2001 roku do 12,20% w 2013 roku (blisko 15,5 tys. t). Wzrosła produkcja miodu w Polsce w badanym okresie o 5970 t (o 62,7%). Oba zaprezentowane wyniki ilustrujące wielkość produkcji miodu są dla Polski bardzo korzystne. Pokazują ogólny wzrost wielkości produkowanego miodu, ale także rosnące udziały w grupie dużych producentów. Znaczny potencjał sektora pszczelarskiego w Polsce potwierdzają również analizy przeprowadzone przez Semkiwa [2014] oraz Semkiwa i Ochala [2009].

W całej badanej grupie wystąpił niewielki wzrost produkcji (średnioroczne tempo wzrostu wyniosło 0,009%), a właściwie jej stagnacja. Na tym tle jeszcze lepiej widać rosnącą pozycję Polski wśród dużych producentów miodu w UE.

Do grupy małych producentów miodu zaliczono te kraje, w których wielkość produkcji miodu nie przekroczyła 3,4 tys. t rocznie (tab. 2). Największe udziały w grupie małych producentów miodu miały w 2013 roku Szwecja, Chorwacja i Belgia. W latach 2001–2013 największy wzrost produkcji miodu odnotowano w Estonii (o 236,4%), Belgii (o 89,3%), na Łotwie (o 89,7%) oraz Litwie (o 71,4%). Średnioroczne tempo wzrostu produkcji miodu w grupie małych producentów w badanym okresie wyniosło 2,93%. Największy roczny przyrost produkcji miodu nastąpił w 2004 roku w stosunku do roku poprzedniego (o 23,56%), a największy jej spadek w 2007 roku w stosunku do roku poprzedniego (o 12,53%). Duża niestabilność wielkości produkcji miodu w grupie małych

Tabela 1
Wielkość produkcji miodu w grupie dużych producentów Unii Europejskiej w latach 2001–2013 [t]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Państwo członkowskie													
Bulgaria	4 931	5 400	8 500	8 000	11 221	10 199	6 139	11 377	9 529	10 595	9 592	9 186	10 065
Niemcy	25 951	14 620	23 691	25 575	21 232	25 199	18 266	15 727	16 460	23 178	25 831	15 699	15 700
Grecja	17 632	15 700	15 700	15 911	16 297	16 218	14 945	15 682	16 000	14 300	14 500	14 800	15 000
Hiszpania	31 617	35 722	35 279	34 211	27 230	30 661	31 840	30 361	32 336	34 550	34 624	29 735	30 613
Francja	15 383	16 200	15 000	16 186	15 965	13 383	16 000	14 860	15 527	13 824	13 788	11 771	11 414
Węgry	15 337	15 200	21 000	19 504	19 714	17 319	15 996	22 394	22 500	16 500	17 500	17 500	18 500
Polska	9 528	9 644	11 620	11 957	9 955	13 546	14 954	14 007	14 007	12 467	13 369	12 176	15 498
Rumunia	12 598	13 434	17 409	19 150	19 200	18 195	16 767	19 833	19 937	22 222	24 127	23 062	26 678
Razem dużych producentów	132 977	125 920	148 199	135 861	125 373	127 583	120 302	130 351	132 159	133 007	137 774	117 810	127 536

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Faostat za 2015 rok.

Tabela 2
Wielkość produkcji miodu w grupie małych producentów Unii Europejskiej w latach 2001–2013 [t]

Państwo członkowskie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Belgia	1 400	1 500	1 600	2 156	2 150	1 842	2 169	1 693	2 185	2 600	2 700	2 650	2 650
Dania	0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Estonia	291	771	535	555	638	1 033	756	501	575	681	694	957	979
Irlandia	260	197	200	193	181	213	200	202	153	170	170	175	175
Chorwacja	2 068	2 060	1 616	2 543	2 657	2 246	2 638	2 714	2 858	2 088	2 832	2 800	2 850
Łotwa	575	760	552	746	916	1 383	900	688	631	676	842	1 180	1 666
Luksemburg	137	105	147	152	148	129	162	112	155	204	146	69	87
Słowenia	2 550	2 450	1 850	2 350	1 650	2 250	1 480	1 480	1 580	1 910	1 673	2 472	1 031
Finlandia	1 800	1 700	1 700	1 400	2 300	3 041	1 400	1 500	1 500	1 700	1 700	916	1 600
Szwecja	3 000	3 300	3 400	3 038	3 301	3 500	3 400	3 500	3 000	3 100	3 300	3 400	3 400
Litwa	1 078	1 256	1 156	1 128	1 333	1 388	1 599	1 907	1 608	1 764	1 797	1 828	1 848
Razem	13 159	14 099	12 756	15 761	16 774	18 525	16 204	15 797	15 745	16 393	17 354	17 947	17 780

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Faostat za 2015 rok.

Tabela 3
Wielkość produkcji miodu w grupie średnich producentów Unii Europejskiej w latach 2001–2013 [t]

Państwo członkowskie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Czechy	6 231	5 883	6 303	7 738	8 371	9 081	8 467	6 079	6 892	7 455	11 302	7 332	8 063
Włochy	10 000	8 000	7 000	10 000	13 000	10 000	12 000	10 248	10 224	9 400	9 400	9 550	9 500
Austria	8 000	7 700	7 100	6 400	6 100	6 000	6 500	5 300	5 600	4 700	6 000	5 000	5 000
Portugalia	4 538	7 861	7 310	6 737	5 686	5 978	6 907	6 654	6 919	7 426	7 792	6 851	9 346
Słowacja	3 253	3 091	3 202	3 434	4 258	4 360	4 628	4 243	4 491	4 491	2 529	3 218	3 867
Wielka Brytania	3 000	5 000	7 000	5 000	4 824	7 000	7 200	7 408	8 216	6 300	6 325	6 400	6 400
Razem	35 022	37 535	37 915	39 309	42 239	42 419	45 702	39 932	42 342	39 772	43 348	38 351	42 170

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Faostat za 2015 rok.

producentów UE wskazuje na niepewność i bardzo silne reakcje producentów na sytuację rynkową. Optymizmem napawa największe spośród analizowanych grup średnioroczne tempo wzrostu produkcji miodu.

Do grupy średnich producentów miodu zaliczono te kraje, w których wielkość produkcji miodu nie przekroczyła 10 tys. t rocznie, ale była większa od 3,4 tys. t (tab. 3). Grupa ta charakteryzowała się średniorocznym wzrostem produkcji miodu w latach 2001–2013 wynoszącym 1,85%. Największymi producentami miodu w 2013 roku w grupie średnich producentów UE były Włochy, Portugalia i Czechy. Największy wzrost wielkości produkcji odnotowano w Wielkiej Brytanii (o 113,3%) i Portugalii (o 105,9%), przy wzroście dla całej grupy wynoszącym 20,4% (rok 2001 = 100).

Wsparcie dla producentów miodu w Unii Europejskiej

Możliwość stosowania pomocy w sektorze pszczelarskim w UE przewiduje art. 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1308/2013. Działania te mogą być realizowane przez kraje UE na podstawie zatwierdzonych przez Komisję Europejską trzyletnich krajowych programów wsparcia pszczelarstwa.

Warto także odnotować, że od 2007 roku stale wzrasta wartość środków UE przeznaczonych dla sektora pszczelarskiego na cele związane ze zwiększeniem liczby uli i wynikające z rosnących potrzeb sektora pszczelarskiego. W 2011 roku przekroczono kwotę 32 mln euro na roczny budżet dla tego sektora [European Commission 2013b], a w latach 2014–2016 osiągnięto poziom 33,1 mln euro [European Commission 2013a].

Największe udziały w tych funduszach mają: Hiszpania (16,2%), Francja (10,7%), Rumunia (10,1%), Włochy i Grecja (po 6,5%) oraz Polska (8,3%). Łącznie najwięksi beneficjanci (6 państw) partycypują w funduszach unijnych wspierających działalność pszczelarską w 62,5%. Wskazuje to na większe możliwości rozwojowe tego sektora w państwach korzystających z dotacji unijnych.

W Polsce w 2016 roku Agencja Rynku Rolnego (ARR) zrealizowała trzecią część trzyletniego *Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce w latach 2013/14; 2014/15; 2015/16*. Wydatki ponoszone w ramach programu są finansowane po 50% z budżetu UE i krajowego. Pomoc finansowa w sektorze pszczelarskim jest udzielana w celu poprawy warunków produkcji i zbytu oraz jakości produktów pszczelich. W szczególności popierana była pomoc techniczna skierowana do pszczelarzy i grup pszczelarzy w zakresie zwalczania warozy, racjonalizacji sezonowego przenoszenia uli, wsparcia laboratoriów przeprowadzających analizy dotyczące fizykochemicznych właściwości miodu oraz wsparcia zasiedlania uli na terenie krajów członkowskich UE [IERiGŻ 2016].

Konsumpcja miodu w krajach członkowskich

Popyt na miód, ze względu na jego liczne walory, na rynku europejskim ciągle rośnie. Pokrycie popytu powoduje poszukiwanie nowych możliwości jego zaspokojenia, a więc oczywiście nowych dostawców, ale przede wszystkim wykorzystanie istniejącego potencjału produkcji wśród tutejszych producentów tego surowca. Służyć temu mają wszelkie działania sprzyjające zwiększeniu produkcji, a w tym również unijne programy pszczelarskie.

Tabela 4

Konsumpcja miodu w krajach UE w latach 2009, 2011 i 2013 (kg/osobę/rok)

Państwo członkowskie	2009	2011	2013
Belgia	1,67	1,98	2,23
Bułgaria	1,27	1,26	1,35
Czechy	0,7	1,16	0,82
Dania	0,32	0,23	0,23
Niemcy	0,94	0,95	0,83
Estonia	0,43	0,52	0,74
Irlandia	0,18	0,27	0,16
Grecja	1,43	1,28	1,41
Hiszpania	0,81	0,98	1,08
Francja	0,32	0,33	0,22
Chorwacja	–	–	0,71
Włochy	0,28	0,26	0,23
Łotwa	0,33	0,55	0,92
Litwa	0,50	0,62	0,79
Luksemburg	0,31	0,28	0,16
Węgry	2,18	1,64	1,76
Austria	0,87	0,90	0,87
Polska	0,47	0,51	0,76
Portugalia	0,64	0,73	0,88
Rumunia	0,98	1,17	1,33
Słowenia	0,77	0,81	0,50
Słowacja	0,87	0,48	0,88
Finlandia	0,30	0,31	0,31
Szwecja	0,32	0,35	0,38
Wielka Brytania	0,49	0,52	0,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Faostat z 2016 roku.

Zaprezentowana charakterystyka wielkości produkcji miodu oraz wykorzystywania funduszy unijnych na programy pszczelarskie pośrednio ilustruje potencjał produkcyjny poszczególnych krajów. Ma to wpływ na poziom konsumpcji miodu w poszczególnych państwach, przyczyniając się do zwiększonej jego podaży. W tabeli 4 zaprezentowano spożycie miodu w kg/osobę/rok w latach 2009, 2011 i 2013. Do obliczenia wielkości konsumowanego miodu posłużono się następującą formułą: do wielkości produkcji w danym roku i kraju dodano wielkość importu i odjęto wielkość eksportu. Otrzymaną wielkość odniesiono do liczby mieszkańców danego kraju.

Liderami w spożyciu miodu [kg/osobę/rok] w 2013 roku były: Belgia (2,23), Węgry (1,76), Grecja (1,41), Bułgaria (1,35), Rumunia (1,33) i Hiszpania (1,08). Dynamika zmian w spożyciu miodu w badanych krajach i latach była zróżnicowana. Porównując okres pięcioletni, a więc odnosząc konsumpcję miodu w 2013 roku do 2009 roku, można stwierdzić, że największy wzrost odnotowano tam, gdzie działają mali producenci korzystający z dotacji unijnych, czyli na Łotwie (o 179%), w Estonii (o 72%), Polsce (o 62%) oraz na Litwie (o 58%).

Za pozytywną zmianę należy uznać wzrost spożycia miodu na osobę na rok także w krajach, w których działają więksi producenci miodu. W badanym okresie dynamiczny wzrost odnotowano w takich krajach, jak: Belgia (wzrost o 0,56 kg/osobę/rok w 2013 r. w stosunku do 2009 r.), Rumunia (wzrost o 0,35) oraz Hiszpania (wzrost o 0,27). Spadek konsumpcji miodu zaobserwowano w Luksemburgu, Słowenii, Danii oraz na Węgrzech.

Podsumowanie

Nowe trendy w zachowaniach konsumenckich związane z wyborem produktów spożywczych wyznaczają wyzwania dla współczesnego rynku. Wzrost znaczenia jakości i bezpieczeństwa żywności w decyzjach nabywczych konsumentów w Polsce [Jeznach 2008, Jeznach 2014] oraz w krajach UE stanowi przesłankę do rozwoju tych rynków produktów spożywczych, które mając potencjał rozwojowy, wpisują się w zaspokojenie potrzeb konsumentów. Przykładem takiego rynku w UE jest rynek miodu.

Zaprezentowana analiza danych dotycząca wielkości produkcji miodu w latach 2001–2013 wskazuje na znaczny potencjał wzrostowy małych i średnich producentów. Zastosowane subwencje dla pszczelarzy w krajach UE pozwalają nadal wspierać wszelkie formy pomocy technicznej dla tej działalności.

Głównie za sprawą małych producentów (poza Polską), którzy korzystali ze wsparcia na fundusze pszczelarskie oraz wykorzystywali korzystne do hodowli

pszczoł naturalne warunki przyrodniczo-ekonomiczne, doszło do zwiększenia krajowego spożycia miodu. Zaobserwowany, znaczny wzrost spożycia miodu w Polsce pozwala wnioskować, że podobne pozytywne zmiany zajdą również u większych producentów miodów. Należy jednak kontynuować badania w kierunku preferencji konsumentów miodu.

Literatura

- BOROWSKA A., 2011: *Kształtowanie się światowego rynku miodu w latach 1961–2010*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G 98 (3), 160–175.
- European Commission, 2013a: *Green light for 2014–2016 beekeeping programmes*, Agriculture and Rural Development News, www.ec.europa.eu/agriculture/newsroom/121_en.htm [dostęp: 15.06.2016].
- European Commission, 2013b: *Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące wdrażania środków na rzecz sektora pszczelarskiego określonych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1234/2007* COM(2013)593, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:61cb9a35-08b6-11e3-a35201aa75ed71a1.0008.05/DOC_1&format=PDF [dostęp: 14.06.2016].
- GUS, 2001–2013: *Budżety gospodarstw domowych*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.
- IERiGŻ, 2016: *Rynek cukru. Stan i perspektywy*, Analizy Rynkowe 43.
- JEZNACH M., 2008: *Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne jakości i bezpieczeństwa żywności*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- JEZNACH M., 2014: *Jakość żywności i jej wyróżniki w ocenie konsumentów*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- SEMKIW P., 2014: *Sektor pszczelarski w Polsce w 2014 roku*, Instytut Ogrodnictwa, Zakład Pszczelnictwa w Puławach, Puławy.
- SEMKIW P., OCHAL J., 2009: *Analiza sektora pszczelarskiego w Polsce dla opracowania Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w latach 2010–2013*, Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. Szczepana Pieniążka w Skierniewicach, Oddział Pszczelnictwa w Puławach, Puławy.

Abstrakt

W artykule zaprezentowano zmiany na rynku miodu w krajach UE w latach 2001–2013. Zastosowano metodę podziału producentów miodu ze względu na wielkość produkcji na: dużych, średnich i małych. Najbardziej dynamicznie rosła produkcja miodu w grupie małych producentów, w której średnioroczne tempo wzrostu wyniosło 2,93% w badanym okresie. Stwierdzono dużą niestabilność wielkości produkcji miodu w UE, co wskazuje na niepewność i bardzo silne reakcje producentów na sytuację rynkową. Za zasadne uznano więc wsparcie dla

programów pszczelarskich, gdyż przyczynia się ono do wzrostu produkcji oraz konsumpcji miodu w poszczególnych krajach.

Słowa kluczowe: miód, produkcja, spożycie

The honey market in the European Union in the period 2001–2013

Abstract

The article presents changes in honey production in the countries of EU in years 2001–2013. The method used in the article divided honey producers by size of the production: large, medium and small. Honey production in the group of small producers was the most dynamically growing, where the average annual growth rate was 2.93% in the considered period. Identified large volatility of honey production in the EU, which indicates the uncertainty and strong reactions of producers to the market situation. Therefore it is very important to support apiculture programs as contribution to the increasing of honey production and consumption in the respective countries.

Key words: honey, production, consumption